

СТРАЖА

СЛОБОДОУМНИ ОРГАН ЈАВНОГ МИШЉЕЊА

Стан редакције и администрације
Космајска ул. бр. 22.

Огласи се дају у администрацији
— Цена утврђена —

Неплаћена се писма не примају
Рукописи се не враћају.

Писма, рукописе, новац и све остало
што се односи на лист, слати вла-
сташтву листа.

Адреса на телеграмама:
СТРАЖА — БЕОГРАД

Претплата за Србију на пошти:

на годину	дин. 12—
шест месеци	6—
три месеца	3—
један месец	1—

Претплата за иностранство на пошти:

на годину	дин. 30—
шест месеци	15—
три месеца	7-50

ТЕЛЕФОН УРЕДНИШТВА 1092

Издаје сваки дан у 6 ч. пре подне

ТЕЛЕФОН ШТАМПАРИЈЕ 1092

Божији прст

Ко је спасао углед и достојанство наше Отаџбине, и понос свеколиког Српства у најкритичнијој ситуацији Београда, 15. овог месеца у вече, и 26. око једног и по сата изјутра, о томе данас нећемо говорити, али нас, као и све Београђане, који патриотским дахом дишу, жарка жеља покреће, да Његовом Височанству Краљевињу Борђу, са патриотским осећањима предочимо, ове критичке часове, који би евентуално могла наступити овде, када би његово јуначко присуство међу војницима неоцењених и неизмерних користи било, за нашу драгу Отаџбину.

За такве пак критичке часове — некај Боже да дођу — драгоцени живот Његовог Височанства Краљевиња Борђа, као и његову не надмашну храброст, жеља је, не само нас Београђана, него и све Србије, и високоликог Српства, да се сачува у резерви, јер данашња ситуација Београдске одбране, није у опасности.

Доиста, појава краљевиња Борђа на београдским улицама, весели нас све, и старо и младо, а нарочито у данашње дане, његово присуство међу војницима, чини их такође необоривим! Па ипак, његов драгоцени живот у гласку градских опсадних топова, зујању шрапнела, и шицању хаубичких разорних грнута, које руше београдске палате, и сиротињске куће над главама мирних грађана, несме се излагати — бар сада — кри-

тичним часовима, у којима је живот тако близу смрти.

Бујна младост краљевиња Борђа, и његов велики дух храбрости, који на свакоме кораку, и грађанину, и војнику, улива чврсту наду на истрајност у овоме нашем праведном рату, са злурадним прохтевима Аустро-Угарске Монархије, нужна је, и мора се задржати изван крше непријатељских распрскавајућих граната, и силне шрапнелске олујне, која сво већ петнаест дана засипа мирне Београђане, и њихове мучно подијане куће руша; јер, и сам Божији прст, додирнуо је храброг краљевиња Борђа, онога дана, кад га је непријатељско шрапнелско олово међу војницима окрвнуло, а то је била само блага опомена, од више невидане силе, са којом му је предочила оне тешке последице, које се не исплаћују у чаркама, већ у одсудним и решавачким бичкама за опстанак: бити, или не бити... Цео овај напис, истакли смо га, само, и једино, из патриотских побуда.

Ми сви још врло добро памтимо, са каквим се је одушевљењем краљевињ Борђе истакао при анексији Босне и Херцеговине, а данас још више, и са истинским осећањима и великим поштовањем ценамо његово храбро држање у нашој средини, под грмљавином хаубичких граната, које нам не даду на миру ни ручати, ни вечерати.

G. M.

Аустрија и Србија

Један летимичан поглед у прошлост, како су Срби Аустрију задужили, а како је она Србима вратила.

Саобраћај Срба с ове и с оне стране Дунава јако је плашио Беч. И као што се доцније пра-

виле сметње пасошима и свима могућим другим средствима, 1842. г. 13. јануара издата је

крадљивци дивљачи, разбојници, они што вребају по морским обалама; све је то било за моју живу дечију фантазију чудновата милина. И ко зна, шта би од мене било, да ме није моја мајка од тога непрестано одварала и упознала ме са историјом. Поменуто поштована господина морала су да уступе место Леониди, Александру, Цезару, Великом Бојводи, Фридриху Великом, Наполеону, Блихеру и како се све не зову. Нисам могао да сакријем необуздану радост, кад сам читао о Держергу, Шилу и Колумбу. Моја је жеља била да будем присталица странке, која би своју отаџбину, када буде стењала под хиљадама рана, као спутана звер, смелим делима потпомажем: Постадох војник, и са истом страсти то и данас остадох. Особито ми се допадао цигански живот у рату. Не сећам се ниједног дана, да, ниједног дана, кад смо се налазили у пољу, да сам чезнуо за миром и одмором.

Стара детињска радост о делима пешачких наредника није била сасвим изчезла.

наредба којом се у целој монархији забрањује увоз српских књига из страних држава.

Кад је наступио кримски рат, Аустрија, држећи да ће Србија устати противу Турака, испуњаваше војску на српској граници, очекујући згодан моменат да упалне у Србију. Али мудро држање Србије отклонило је ову опасност.

После бомбардовања Београда Енглеска је предложила да, ради сигурнијег мира Аустрија окупира за неко време Београд. Французи и Руси протествовали су и тражили да се градови уступе Србима. Тада Аустрија одлучно устаје противу захтева Срба, јер она тиме брани не толико интересе Турске, колико интересе Аустрије, пошто би тај успех нејевине био од великог уплива и на Србе у Аустрији.

Аустрија пред Берлински Конгрес ствара босанско-херцеговачко питање. Приликом наших ратова за ослобођење категорички се противила свакој нашој офанзивној акцији по Босни и Херцеговини, јер је смер био, да ове земље себи приграби. То се очигледно потврдило кад је на Берлинском Конгресу енглески изасланик, Биконсфилд, устао и предложио, да се Босна и Херцеговина предаду Аустрији на привремену управу.

1885. г. Аустрија нам је помогла да дођемо до финансијских средстава за рат. С једне стране смо се завадили с Бугарима, а с друге ствари прелазак наше војске преко границе био је поздрављен као један нов пораз руске политике. Аустрија је дозволила да будемо европски жандарми за одбрану Берлинског Уговора, али нас је одвратила да у овом важном моменту извршимо своју дужност према нашој браћи у Старој Србији и Македонији. Нучим смо били бачени натраг преко границе, Аустрија се понова и брзо споразумела с Русијом и пристала на њен предлог, по коме се Бугарској давало *de facto*, ако не друкчије, све што је желела. И кад је све свршено нама је остала у рукама артија Берлинског У-

говора, а Бугарској Румелија. Догађаји у Македонији у тако су необичној сличности са догађајима који су се одиграли пред окупацију Босне и Херцеговине, да је немогућно не запазити везу између једних и других. Аустрија ради данас просто по калупу који јој је већ једном испао за руком у Берлину.

Сатрвен турском свирепости, морално угушен Македонац се дигао да збаци турски јарам. Арнаути не пристају вршити обести које подсећају на оне из год. 1876.

Европа као и у очи Берлинског Конгреса тражи реформе. Турска обећава али их не даје. Европа понова тражи, Турска понова обећава и т. д. У томе кругу вртала се цела акција и није могло вишако из њега да се изађе, све док Гордијев чвор српска војска својим мачем није пресекала.

Свему на сметњи стјела је Аустрија, која нам је и после успешних ратова отела освојени Скадар, Драч и Јадранско Приморје, да убрзо зине да нас прогута и нашу слободу, толиком крвљу утопљену, угаси. Али се преварила у рачуну и арло брзо Српски Народ вратиће јој по заслуги жао за срамоту и са својим моћним заштитницима и сиљним пријатељима забрисаће је са карте Европе.

То је била неминувна судбина њена, јер ко зло ради мора зло дочекати.

T. J. P.

Бачике путују...

Мањ ако им то не помогне — (Наш специјалан извештај)

Нови Сад, 31. јула
Неуспеси Аустро-немачки на бојном пољу озбиљно су забринули пештанску академију. Пре неколико дана мађарска академија наука држала је ванредан скуп, на коме је говорено о ситуацији као и о мерама, које би се требале предузети, да се иста побољша. После силног лонцања најзад је решено, да се академици крену на пут по свету и да га обавештавају о Ев-

ропској кризи. Тако дописни члан Пап Јене, професор, путоваће у Турску, где ће одржати низ предавања и упознати своју браћу — Турке — о ситуацији у којој се мађарски народ налази.

Други један професор, некакав др. Фридлер Лајош кренуће се за Јапан, да тамо одржи неколико сличних предавања. Лајош Бачи мисли да својим пре-

давањима збуни струју у Јапану, које проповеда слугу са Русима и која је натерала јапанску владу, да изјави руској влади своју готовост, да јој притекне у помоћ својом убојном силом.

Мањ ако им то што не помогне!

Наши пријатељи

Краљ Константин

Венизелос

Председник грчке владе

Фелџтон

Детлев фон Лилженкрон

Наредник Цицан

Записник из једне летње битке

Немој ме без разлога потрзати; а ако ме истргнеш, не остављај ме у корице, док се не напијем крви —

Стара изрека.

Око камина, са пехаром у руци, даје се лепо приповедати. Мој пријатељ се распричао: Кад сам у детињству похађао сајмове и галерије слика, које су приказивале окршаје, вароши у пожару, мостове у пламену и читаве битке, нисам могао да спавам од узбуђења. Утисци су тако јако утицали на мене, да сам на све друго заборављао. Родитељи су ми због овога забрањивали да похађам такве изложбе.

Харамбаше, гусарска лађа

Али, да, ти желиш да чујеш о првој мојој убојној ватри. Као сам постао официр, налазили смо се крајем јуна 1866. година скоро четрнаест дана у лепој провинцији Шлезији у једном замку, што је припадало старој господици племићке крви. Пожртвовањем срцем сиосила је велики терет нашег становања и брижљиво је блага, да смо нас двадесет и седам официра била тако задовољна, како се не да замислити, а исто тако сваком пешаку, драгону није недостајало ничега, што би им заслађало живот на њеном имању, после вапорне службе. Она је била лично неуморна.

Једног дана при ручку — тек што је пуковска музика довршила у хоенфрједбершком врту красне, бојне и победничке мелодије — устаде она и напи нам ову здравину:

„Господо“,

Сваког минута очекујемо рат. Ви му идете на сусрет. Ја се не молим Богу, да вас благослов, јер Он је сакрио своје лице широким рукавом, или боље: Он

не мари за ситне људске препирке. Па и ако хиљаде у нашој отаџбини и хиљаде непријатеља моле од њега победу. Ко ме би се Господ окренути?

— Наста мала пауза; и ја опазих на њеним уснама оштар покрет. Ми официри гледасмо нешто мало зачуђени у часе, други су се згледали немо.

„Али желим да ваше руке буду као челик и гвозђе. Ви желите да се вратите својим женама и деци, и свима оним које љубите. Па ако то и не буде, онда, Господо, умрите најзавиднијом смрћу, за отаџбину.“

„Пред вама иде краљ. Грлићете Га одушевљено, после битке и љубићете Му миље, храбре руке. Отаџбина гледа на вас! Живео краљ!“

Стајала је као пророчица. Зетим подиже чашу са сектом и искипи је на душак. Мртв тишина је владала. И ми је већ хтелосмо да опколимо, да се са њом кунемо, већ хтелосмо, стојећи, да запевамо стару краљевску и патриотску песму, када се једно крило од врата нагло отвори. Један врло прашљав

улан уђе унтра. Брзо прегледа по соби и приђе журно генералу. Стаде укочено пред њега и пружи му десном руком једно запечаћено велико писмо: „Да се преда својеручно Вашој Екселенцији“. Пошто се лако поклонило својој суштини, нашој старој домаћини, генерал отвори писмо.

Мртво ћутање. Затим он рече: „Господо, рат је објављен!“

И опет се код нас официра није појавило клицање. Озекивали смо ту вест сваког часа, па, ипак она нас је потресла. Само један драгунски поручник, који се чешиће машао за шампањску чашу, викну гласно: „Е, онда напред, као Блихер!“ Оштар поглед баци на њега ко мандант пука а затим погледа уплашено генерала. Екселенција му није рђаво схватила реч а понови: „Да, господо, напред као Блихер!“

У великом узбуђењу куцаху наша војничка срца. У дворшћу се сретох са старим наредником Цицаном из моје четте. „Саћ већ знате, да је рат објављен!“ — Разаумем, господин

потпоручник, веома ми је мило.

Старом нареднику био сам веома наклоњен. Ако је кадгод стара пруска верност, старо пруско: „Од свега је преца дужност“, нашло оличење у једном човеку, то је било у Цицану. Са два снажна очњака — остале секутиће и кутњаче био је изгубио — давало му је лице вечити утисак, као да је имао сушицу у највећем степену. Али није било здравијег и живавијег човека од њега.

Ја се пожурих својим војницима. При улазу у коњушницу обаврех се натраг. Мој стари наредник читао је марљиво „Малог Вилдерс-а“, кога је увек собом носио. Његове очи биле су у том тренутку на овом месту: „У боју се тек искуша прави војник, у киши од куршума и испред врхова непријатељских бајонета мора да се покаже да ли има право и неопходно најпотребније својство ратника, срчаност и неустрашимост“.

Одлична инструкциона књига за подофицире и војнике.

Аустија нуди

— Аустија и Немачка у очајању нуде Србији мир и композацију —

— Наш специјалан извештај —

Б. Пешта, 1 авг.

Важна седница

Под Тисиним председништвом одржана је министарка седница, којој су присуствовали и сви жупани из целе земље.

Од једног жупана, који је по народности Србин и који до сада ни у једној прилици није крио своје српске обећаје — он је опет добар хазафић — сазнао сам да је Тиса реферисао о спољној ситуацији у којој се земља налази.

— Наша отаџбина — рекао је Тиса — налази се у тешком положају. Наш положај је у толико тежи што је наш савезник Италија, одбила да нас својом оружаном силом потпомогне у одбрану Ипак Бојком помоћу, ми ћемо изићи из овог тешког искушења као победници. С нама Бог и правда!

Затим су велики жупани реферисали о унутрашњем стању у земљи.

Тајна седница

Б. Пешта 1 авг.

Данас по подне одржана је тајна седница. На седници је присуствовао и хрватски бан, као и бивши угарски министар председник Куен Хедервари.

Од једне добро информисане личности сазнајем да се на овој тајној седници говорили о компезацијама, које би се имале дати Србији ако би ова пристала да прекине непријатељства и да својим утицајем утиче на Црну Гору, да престане непријатељством.

А. Угарска влада тражић од српске владе:

1) Да се ствар по сарајевском атентату реши мирним путем. Краљевско-српска влада да да би свечану изјаву, да у сарајевској трагедији није умешана, да нема непријатељских намера према А. Угарској;

2) Да ће се старати да се на њеној територији неће неговати мржња према А. Угарској.

3) да ће код својих сународника у оквиру хабсбуршке монархије угрошати да буду лојални поданици.

За ове услуге А. Угарска нуди Србији:

1.) Свечану изјаву, да ће према Србији гадити најпријатељскије осећаје.

2.) Да ће са Србијом склопити повољан, по Србију, трговински уговор;

3.) Српски елемент добиће знатне политичке концесије: Србима у Босни и Херцеговини биће накнађене све оштеће од сарајевских немира. Сем тога

Србима не бити осигурана већина у Сабору. Званичан језик биће српско хрватски, како у администрацији тако и на железницама. Срби из Босне и Херцеговине служиле војску у Босни и Херцеговини.

4.) Српски живљал у Троједници, такође ће добити знатне привилегије. На Универзитету у Загребу биће обавезан и српски језик.

5.) Рестарирће се некадашња војводина. Српски Црквени Сабор изабраће војводу, чији ће избор цар споразумно са пештанском владом потписати. Војвода би са Црквеним Сабором, који би се знатно изменио, бис би највиша власт за војводину. Званичан језик био би Српски.

6.) Сви православни Срби у монархији састављали би једну верску целину, над којом би највиша власт био српски патријарх. Српска војводина била би заступљена и у пештанском и у Бечком делегацијама, (а по неколико чланова!)

Ово би било у главнини, што Аустија нуди Србији. Шта буде јављаћу вам.

Ар.

Немачка моли

— Цар Фрањз и Виљем —

Беч 1. августа

Пештански листови доносе вест да је цар Виљем послао Фрању Јосифу писмо у коме га извештава, да је умолито председника Сједињених Држава за интервенцију.

Ова вест направила је веома тежак утисак на све кругове, јер се веровало, да је Немачка сина и да ће моћи да се сдржи најмање, шест месеци.

Јапанска флота

— На морској пучини —

Петроград, 1 авг.

Петроградска Телеграфска Агенција јавља ово:

Из Токија нам телеграфишу, да је прва линија јапанске флоте мобилисана. Под пуном паром флота чека заповест, па да заплони на отворено море!

Командант прве линије је адмирал Дева, чувени јапански морински официр, који је у руско-јапанском рату играо веома видну улогу и својом беспримерном храброшћу толико се истакао, да је унапређен за адмирала и добио највеће јапанско ратно одликовање.

Немци и Енглези

БИТКА НА МОРУ

Рим, 30. јула

Римска Телеграфска Агенција има извештај да се у Северном Мору већ два дана води огорчена поморска битка између енглеске и немачке флоте.

50 БРОДОВА ЗАРОБЉЕНО

Рим, 31. јула

Римски листови доносе да је енглеска флота заробила 50 немачких бродова у Гибралтару.

Црногорци

Никшић, 31. јула

Краљ је данас допутовао у Никшић, да се стави у везу са командом херцеговачке војске и известно се о стању на херцеговачком бојашту. Пред Краља је овом приликом изведен велики број заробљених аустриских војника, који су причали, да у аустро-угарској војци у Херцеговини влада пометеност.

ОПЕТ ВОЗ

— Тиролци се буне и бичају воз у ваздух —

Инсбрук, 30. јула

На прузи Инсбрук—Ину бачен је један воз пун војника у ваздух. Експлозија је била страшна. Обе локомотиве, које су вукле воз сасвим су уништене. Преко 1000 војника је опасно рањено, а преко 500 је мртво.

Одмах по атентану на воз у Тиролу је проглашено опседно стање и похапшен је велики број угледних Талијана, јер се на њих сумња да су стајали у вези са атентаторима.

На талијанску границу забачен је велики број војника.

Наша пошта

Јунаци наших дана

— Зар тако! Ми као и да не мостојимо! Хвала вам.

Ето тим речима дочекао ме је један чиновник београдске поште, који мије попут осталих „јуначки“ киднуо из Београда.

И збиља, осећао сам да сам кривац, што овај ред државних чиновника, који је можда један остао у Београду, и уз фијук фугастих граната врши своју дужност савесно и марљиво велим осећам се, кривим што их нисам похвалио.

Са подсмехом се до скоро говорило о нашим поштарима, и телеграфистима и њиховим нервима. Многа од вас, терјући лиц на рачун ових људи, узвикнуо: „поштари и нерви“.

Међутим, и последња два рата, као и овој данашњи, дали су довољно доказа, да ми или поштари имају и сувише јаке нерве. Јер у овим, збиља тешким и мучним данима остати у Београду, и поред тога вршити још и дужност, сколчану са ум-

ним и телесним напрезањем зaista је херојство.

Простор л ста нам не дозвољава да да нас пишемо опширно, и ми се овде задржавамо само на томе, да изнесемо имена ових поштара и телеграфиста, који се налазе у Београду и они отпрваљају своју дужност са таквом лакоћом и задовољством, као да се налазе у сред Нипа или Крагујевца, а не на домку непријатељских пуцака и топова.

Ова су имена:

Драг. Томашевић Тодор Крстић, Чедо Мирковић, Б. Грбовић, Ст. Гудић, Дара и Дана Николићева, Мара Босићева, Јела Стефановић, Ана Матаћка, Лепша Живковићева, Јула Петрићка, Каг. Гатговићева.

Зaista светла примери.

П. П.

Наше Војиште

Линија: Шабач — Ужице

Према званичном извештају из Крагујевца јуче се на пелом фронту водила борба. Непријатељ је покушао на неколико места да приђе на нашу територију, али је после краће борбе сузбијен.

Наше трупе, које оперишу према Вишеграду стално напредују. На копама око Вишеграда не примећују се никаква непријатељска одељења.

На Сави на неколико места непријатељ је опет покушао да учини препод, али га је наша пешадија уз јаку артиљеријску ватру успешно сузбила.

Дуж Дунава непријатељ је само отворио лаку артиљеријску ватру на наше вршине. А и га је наша артиљерија после краће дуелирња свуд унуткала

За Отаџбину

— Готовост Старо-Србијанаца да гину за отаџбину —

По објави рата дошла је у општину београдску велика група Срба из Старе Србије и Мачедоније.

Они су изјавили председнику општине да и ако никад нису били војници они себе и своје животе стављају Отаџбини на расположење и моле, да се и они распореде као борци.

Учињено им је по молби и распоређени су на разне војне дужности.

Лијеж се још браки

Париз, 1. августа

Око Лијежа још се увек воде огорчене борбе. Белгијанци успешно одолевају немачким бесним нападима.